02/05/2019

Η Παναγία η Μπαλουκλιώτισσα

/ Ορθόδοξες Προβολές

Μὲ τὸ ὄνομα Ζωοδόχος Πηγὴ τοῦ Μπαλουκλὶ ἡ Παναγία ἡ Μπαλουκλιώτισσα φέρεται ἱερὸ χριστιανικὸ ἁγίασμα ποὺ βρίσκεται στὴν Κωνσταντινούπολη ἔξω ἀπὸ τὴ δυτικὴ πύλη τῆς Σηλυβρίας, ὅπου ὑπῆρχαν τὰ λεγόμενα «παλάτια τῶν πηγῶν» στὰ ὁποῖα οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες παραθέριζαν τὴν Ἄνοιξη.

Πῆρε τὴν ὀνομασία του ἀπὸ τὸ τουρκικὸ ὄνομα Balik (=ψάρι) καὶ περιλαμβάνει τὸ μοναστήρι, τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ ἁγίασμα.

Γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Ἁγιάσματος ὑπάρχουν δύο ἐκδοχές:

α) Ἡ πρώτη, ποὺ ἐξιστορεῖ ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος ἀναφέρει ὅτι: Ὁ μετέπειτα αὐτοκράτορας Λέων ὁ Θρὰξ ἢ Λέων ὁ Μέγας (457 – 474 μ.Χ.), ὅταν ἐρχόταν ὡς ἁπλὸς στρατιώτης στὴν Κωνσταντινούπολη, συνάντησε στὴ Χρυσὴ Πύλη ἕναν

τυφλὸ ποὺ τοῦ ζήτησε νερό. Ψάχνοντας γιὰ νερό, μιὰ φωνὴ τοῦ ὑπέδειξε τὴν πηγή. Πίνοντας ὁ τυφλὸς καὶ ἐρχόμενο τὸ λασπῶδες νερὸ στὰ μάτια τοῦ θεραπεύτηκε. Ὅταν ἀργότερα ἔγινε αὐτοκράτορας, τοῦ εἶπε ἡ προφητικὴ φωνή, πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ χτίσει δίπλα στὴν πηγὴ μία Ἐκκλησία.

Πράγματι ὁ Λέων ἔκτισε μία μεγαλοπρεπὴ ἐκκλησία πρὸς τιμὴ τῆς Θεοτόκου στὸ χῶρο ἐκεῖνο, τὸν ὁποῖο καὶ ὀνόμασε «Πηγή». Ὁ Κάλλιστος περιγράφει τὴ μεγάλη αὐτὴ Ἐκκλησία μὲ πολλὲς λεπτομέρειες, ἂν καὶ ἡ περιγραφὴ ταιριάζει περισσότερο στὸ οἰκοδόμημα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἱστορικὰ πάντως εἶναι ἐξακριβωμένο, ὅτι τὸ 536 μ.Χ. στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τὸν Πατριάρχη Μηνᾶ 536 – 552 μ.Χ., λαμβάνει μέρος καὶ ὁ Ζήνων, ἡγούμενος «τοῦ Οἴκου τῆς ἁγίας ἐνδόξου Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας ἐν τῇ Πηγῇ».

β) Ἡ δεύτερη, ποὺ ἐξιστορεῖ ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος, τοποθετεῖται στὶς ἀρχὲς τοῦ 6ου αἰώνα καὶ ἀναφέρεται στὸν Ἰουστινιανό. Ὁ Ἰουστινιανὸς κυνηγοῦσε σ’ ἕνα θαυμάσιο τοπίο μὲ πολὺ πράσινο, νερὰ καὶ δένδρα. Ἐκεῖ, σὰν σὲ ὅραμα, εἶδε ἕνα μικρὸ παρεκκλήσι, πλῆθος λαοῦ καὶ ἕναν ἱερέα μπροστὰ σὲ μιὰ πηγή. «Εἶναι ἡ πηγὴ τῶν θαυμάτων» τοῦ εἶπαν. Καὶ ἔχτισε ἐκεῖ μοναστήρι μὲ ὑλικὰ ποὺ περίσσεψαν ἀπὸ τὴν Ἁγιὰ Σοφιά. Ὁ Ἰ. Κεδρηνὸς ἀναφέρει ὅτι χτίστηκε τὸ 560 μ.Χ.

Γράφοντας τὸν 14ο αἰ. μ.Χ. γιὰ τὸ ἁγίασμα τῆς Πηγῆς ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος παραθέτει, ἀπὸ διάφορὲς πηγές, ἕναν κατάλογο 63 θαυμάτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 15 φθάνουν ὡς τὴν ἐποχή του.

Σήμερα στὴν αὐλὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς βρίσκονται οἱ τάφοι τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν. Τὸ δὲ ἁγίασμα βρίσκεται στὸν ὑπόγειο Ναὸ καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ μαρμαρόκτιστη πηγή, τὸ νερὸ τῆς ὁποίας θεωρεῖται ἁγιασμένο. Ἀπὸ ἐδῶ διαδόθηκε ὁ τύπος τῆς Παναγίας Ζωοδόχου Πηγῆς σὲ ὅλο τὸν ὀρθόδοξο κόσμο. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ψηφιδωτὴ παράσταση τῆς εἰκόνας σώζεται στὸν ἐσωνάρθηκα τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἔμεινε γνωστὸς στὴν ἱστορία ὡς τὸ ἁγίασμα τοῦ «Μπαλουκλί». «Μπαλούκ» στὰ τουρκικὰ σημαίνει ψάρι καὶ ἡ παράδοση μᾶς λέει πὼς ἐκεῖ δίπλα στὸ ἁγίασμα, στὶς 23 Μαΐου 1453 μ.Χ. ἕνας καλόγερος τηγάνιζε ψάρια, ὅταν κάποιος τοῦ ἔφερε τὴν εἴδηση πὼς πῆραν τὴν Πόλη οἱ Τοῦρκοι. Ὁ καλόγερος ἀπάντησε πὼς μόνο ἂν τὰ ψάρια ποὺ τηγάνιζε ἔφευγαν ἀπ’ τὸ τηγάνι καὶ ἔπεφταν μέσα στὸ ἁγίασμα θὰ πίστευε ὅτι ἔγινε κάτι τέτοιο. Καὶ πραγματικὰ τὰ ψάρια ζωντάνεψαν καὶ ἔπεσαν μέσα στὴν πηγὴ τοῦ ἁγιάσματος. Μέχρι σήμερα δέ, μέσα στὴν δεξαμενὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς διατηροῦνται ἑπτὰ ψάρια καὶ μάλιστα σὰν νὰ εἶναι μισοτηγανισμένα ἀπ’ τὴν μιὰ πλευρά.

Σὲ ἀνάμνηση τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Λέοντα ἡ Ἐκκλησία

καθιέρωσε τὴν κάτ’ ἔτος ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὴν Παρασκευὴ τῆς Διακαινήσιμου Ἑβδομάδας.